

**Цивільний процес: теорія і
практика. Концепції вчених з
удосконалення
законодавства про цивільне
судочинство**

У монографії висловлені думки вчених України щодо їх бачення сучасного стану цивільного судочинства, а також про перспективу розвитку та вдосконалення законодавства, що його регламентує. Дана наукова праця є комплексним науково-практичним дослідженням, у якому аналізуються істотні проблеми щодо реалізації особою права на доступ до правосуддя, зокрема, питання, які стосуються судового збору, його розмірів, видів проваджень цивільного судочинства, питання визначення критеріїв малозначних спорів. Заслужують на увагу концепції вчених щодо реформи цивільного судочинства в умовах європейської інтеграції та його додаткових джерел.

Надано аналіз наказного провадження та узгодження його із спрощеним позовним провадженням, окремого провадження, апеляційного та касаційного проваджень, суб'єктного складу учасників судового процесу та проблемні аспекти обмеження їх прав, вдосконалення інституту доказів та їх забезпечення.

Проаналізовані особливості розгляду певних категорій цивільних справ, зокрема, медичних, справ про оскарження рішень, дій, бездіяльності виконавців, а також висвітлено проблеми, які мають місце при розгляді судом справ під час воєнного стану та шляхи їх вирішення, зокрема, проаналізована судова практика розгляду судом справ про встановлення нових фактів, які мають юридичне значення, а також адміністративний порядок їх встановлення. Авторами зроблені численні пропозиції із вдосконалення норм ЦПК, які після їх публічного обговорення та схвалення, слід запровадити у законодавство.

Ця монографія буде цікавою не тільки для самих авторів, розробників законопроектів, які займаються дослідженнями цивільного судочинства, а й широкому колу фахівців, які у своїй практичній діяльності стикаються із проблемами, що виникають під час судового розгляду цивільних справ, зокрема суддям, адвокатам, нотаріусам, виконавцям, а також викладачам, аспірантам та студентам, які бажають удосконалити свої знання у даній сфері.

Центр правових досліджень Фурси
Серія «Процесуальні науки»

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Концепції вчених з удосконалення
законодавства про цивільне судочинство

Монографія

За загальною редакцією докторки юридичних наук,
професорки, заслуженої юристки України *Фурси С.Я.*
та докторки юридичних наук, професорки *Бичкової С.С.*

Київ • Алерта • 2023

УДК 347.9(477)(075.8)

Ц57

*Рекомендована до друку Правлінням ГО «Центр правових досліджень Фурси»
(протокол № 4 від 08.04.2023 р.)*

Рецензенти:

Коссак В.М. доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка, заслужений юрист України;

Махінчук В. М. доктор юридичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту приватного права та підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України;

Слома В.М. докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри цивільного права і процесу, заступник декана юридичного факультету Західноукраїнського національного університету.

Авторський колектив:

Розділ 1: Фурса С.Я., Фурса Є.І. глава 1 ; Гулик А.П. глава 2; Васильєв С.В. глава 3; Діденко Л.В. глава 4; Бичкова С.С., Бобрик В.І. глава 5; Мельник Я.Я. глава 6; Волкова Н.В. глава 7; Тимченко Г.П. глава 8.

Розділ 2: Кондрат'єва Л.А. глава 9; Андронов І.В. глава 10; Татулич І.Ю. глава 11.

Розділ 3: Сенюта І.Я. глава 12; Угриновська О.І. Віцькар А.С. глава 13; Мальярчук Л.С. глава 14; Сенік С.В. глава 15.

Розділ 4: Савчин Н.М. глава 16; Навроцька Ю.В. глава 17.

Усі наукові доробки подано у авторській редакції.

Ц57

Цивільний процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про цивільне судочинство. Монографія. / за заг. ред. докторки юридичних наук, професорки, заслуженої юристки України Фурси С.Я., докторки юридичних наук, професорки Бичкової С.С. Київ: Алерта, 2023. 640 с.

ISBN 978-617-566-770-5

У монографії висловлені думки вчених України щодо їх бачення сучасного стану цивільного судочинства, а також про перспективу розвитку та вдосконалення законодавства, що його регламентує.

Дана наукова праця є комплексним науково-практичним дослідженням, у якому аналізуються істотні проблеми щодо реалізації особою права на доступ до правосуддя, зокрема, питання, які стосуються судового збору, його розмірів, видів проваджень цивільного судочинства, питання визначення критеріїв малозначних спорів. Заслужують на увагу концепції вчених щодо реформи цивільного судочинства в умовах європейської інтеграції та його додаткових джерел. Надано аналіз наказного провадження та узгодження його із спрощеним позовним провадженням, окремого провадження, апеляційного та касаційного проваджень проваджень, суб'єктного складу учасників судового процесу та проблемні аспекти обмеження їх прав, вдосконалення інституту доказів та їх забезпечення. Проаналізовані особливості розгляду певних категорій цивільних справ, зокрема, медичних, справ про оскарження рішень, дій, бездіяльності виконавців, а також висвітлено проблеми, які мають місце при розгляді судом справ під час воєнного стану та шляхи їх вирішення, зокрема, проаналізована судова практика розгляду судом справ про встановлення нових фактів, які мають юридичне значення, а також адміністративний порядок їх встановлення.

Авторами зроблені численні пропозиції із вдосконалення норм ЦПК, які після їх публічного обговорення та схвалення, слід запровадити у законодавство.

Ця монографія буде цікавою не тільки для самих авторів, розробників законопроектів, які займаються дослідженнями цивільного судочинства, а й широким колу фахівців, які у своїй практичній діяльності стикаються із проблемами, що виникають під час судового розгляду цивільних справ, зокрема суддям, адвокатам, нотаріусам, виконавцям, а також викладачам, аспірантам та студентам, які бажать удосконалити свої знання у даній сфері.

УДК 347.9(477)(075.8)

© Фурса С.Я., Київ, 2023

ISBN 978-617-566-770-5

© Видавництво «Алерта», 2023

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	10
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	13
ГЛАВА 1. Реформа цивільного судочинства в Україні та необхідність її проведення (Фурса С.Я. Фурса Є.І.)	13
1.1. Людський та інші фактори, що впливають на стан цивільного судочинства в Україні.	16
1.2. Чи доцільно нині удосконалювати чинний Цивільний процесуальний кодекс України та які його положення істотно впливають на можливість реалізації особою права на звернення до суду за захистом ?	18
1.3. Проблемні питання у визначенні видів проваджень цивільного судочинства.	25
1.4. Які недоліки чинного законодавства про цивільне судочинство при його застосуванні судом можуть розцінюватися як зловживанням правом ?	44
1.5. Дискусійні питання, які підлягають обговоренню та вирішенню при створенні нової редакції ЦПК.	52
ГЛАВА 2. Реформа цивільного судочинства в умовах європейської інтеграції України (Гулик А.Г.)	64
2.1. Методологічні підстави реформи цивільного судочинства.	65
2.2. Принципи цивільного судочинства- фундамент моделі цивільної процесуальної діяльності.	73
2.3. Підготовчі судові процедури: напрямки реформування.	81

ГЛАВА 3. Тенденції застосування додаткових процесуальних інституцій при здійсненні цивільного судочинства (Васильєв С.В.)	91
3.1. Правові позиції Верховного Суду у системі джерел процесуального права України	91
3.2. Процесуально-правова угода як результат конвергенції публічного та приватного права	100
3.3. Місце правової доктрини у національній правозастосовній практиці	108
3.4. Принципи права як інструмент врегулювання процесуальних правовідносин	117
ГЛАВА 4. Доктринальні підходи до реалізації цивільних процесуальних відносин у контексті вдосконалення законодавства про цивільне судочинство (Діденко Л. В.)	127
4.1. Наукова інтерпретація та ознаки цивільних процесуальних правовідносин.	127
4.2. Місце та функції цивільних процесуальних відносин у механізмі цивільного процесуального регулювання.	138
4.3. Вдосконалення та оптимізація цивільного судочинства.	154
ГЛАВА 5. Учасники судового процесу: науково-практичні підходи до оптимізації цивільного процесуального законодавства (Бичкова С.С., Бобрик В.І.)	159
5.1. Правова регламентація цивільного процесуального статусу учасників справи позовного провадження: проблеми та шляхи удосконалення (Бичкова С. С.)	159
5.2. Теоретичні та прикладні проблеми визначення учасників справи у непозовних провадженнях і особливих процедурах (Бобрик В. І.)	173
5.3. Представництво в цивільному процесі: практичний погляд на шляхи удосконалення законодавчого регулювання (Бичкова С. С.)	191

ГЛАВА 6. Авторська концепція щодо обмеження прав в цивільному процесі (Мельник Я.Я.)	202
6.1. Ідея обмеження прав в цивільному процесі.	202
6.2. Цивільні процесуальні права обмежувані правом та характеристика їх змісту.	215
6.3. Принципи, способи та засоби обмеження цивільних процесуальних прав.	221
ГЛАВА 7. Концептуальні засади доказування у цивільному судочинстві та необхідність вдосконалення законодавства, що їх регламентує (Волкова Н.В.)	232
7.1. Загальна характеристика вчення про доказування у науці цивільного процесу	232
7.2. Оптимізація суб'єктів доказування у цивільному судочинстві в контексті правового статусу суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин	238
7.3. Засоби доказування у цивільному судочинстві: актуальні питання.	253
7.4. Стандарт доказування «баланс ймовірностей» у цивільному судочинстві.	263
ГЛАВА 8. Забезпечення доказів у цивільному судочинстві: історія, теорія і практика (Тимченко Г.П.)	272
8.1. Зародження перших уявлень щодо забезпечення доказів у цивільному судочинстві.	272
8.2. Місце правил щодо забезпечення доказів в структурі доказування обставин цивільних справ.	279
8.3. Поняття забезпечення доказів в цивільному судочинстві.	282
8.4. Процесуальна форма забезпечення доказів.	284
8.5. Особливості процедури забезпечення показань свідків, письмових, речових і електронних доказів.	286

**РОЗДІЛ II. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОКРЕМИХ
ВИДІВ ПРОВАДЖЕНЬ ЦИВІЛЬНОГО
СУДОЧИНСТВА 300**

**ГЛАВА 9. Спрощене позовне провадження:
удосконалення юридичної визначеності
та особливостей його процесуальної форми
в цивільному судочинстві (Кондрат'єва Л.А.) 300**

**ГЛАВА 10. Наказне провадження як структурний
компонент цивільного процесу (Андронов І.В.) 329**

- 10.1. Роль наказного провадження в оптимізації цивільного судочинства 329
- 10.2. Особливості процедури наказного провадження 338
- 10.3. Судовий наказ як особлива форма судового рішення . . . 344
- 10.4. Європейський судовий наказ 351

**ГЛАВА 11. Проблемні аспекти окремого
провадження в межах цивільного процесуального
законодавства та шляхи їх вирішення
(Татулич І.Ю.) 359**

- 11.1. Сутність окремого провадження і його значення 360
- 11.2. Суб'єктний склад справ окремого провадження 366
- 11.3. Деякі процесуальні особливості справ окремого провадження. 386

**РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ
ПЕВНИХ КАТЕГОРІЙ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ
ТА СУДОВІ РІШЕННЯ 396**

**ГЛАВА 12. Розгляд медичних справ у порядку
цивільного судочинства: наукові підвалини
та практичні інструменти (Сенюта І.Я.) 396**

- 12.1. Загальні положення (планую розкрити окремі неточності і складності правозастосування, зокрема ст. 43 ЦПК і ст. 227 і 228 ЦПК: приміром, одні суди надають право

	надавати пояснення після вступної промови, а інші – виключно вступну промову і досліджують докази; також окремі питання допустимості доказів)	396
12.2.	Цивільний і кримінальний процеси: паралелі, що перетинаються	402
12.3.	Особливості розгляду медичних справ у порядку цивільного судочинства.	415

ГЛАВА 13. Оптимальна модель провадження у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення, в цивільному судочинстві України: нові виклики для правозастосовчої практики в умовах військової агресії в Україні починаючи з 2014 року

(Угриновська О. І., Віцькар А.С.) 427

13.1.	Встановлення юридичних фактів в умовах військової агресії РФ проти України (починаючи з 2014 року): межі дискреційних повноважень суду.	427
13.2.	Юридичний факт, пов’язаний з воєнним конфліктом в Україні: класифікація та порядок встановлення	430
13.3.	Юридичні факти, що не підлягають встановленню в судовому порядку (адміністративна модель встановлення, загальновідомий факт).	441
13.4.	Новелізація української моделі встановлення факту народження/смерті на тимчасово окупованій території України. Особливості зарубіжного досвіду.	449

ГЛАВА 14. Оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби до суду цивільної юрисдикції (Малярчук Л.С.)

14.1.	Суб’єкти, порядок та строки звернення до суду цивільної юрисдикції зі скаргою на рішення, дію або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця.	479
-------	--	-----

- 14.2. Процедура розгляду відповідних скарг у порядку цивільного судочинства.489
- 14.3. Рішення суду за скаргою на рішення, дії або бездіяльність виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби.497
- 14.4. Проблематика розмежування юрисдикції судів щодо вирішення таких категорій справ.501

ГЛАВА 15. Судові акти в цивільному судочинстві України: теорія та її вплив на удосконалення цивільного процесуального законодавства України (Сеник С. В.)508

- 15.1. Доктринальні підходи до розуміння поняття та класифікації судових актів в цивільному процесуальному праві508
- 15.2. Концепція форми, структури та змісту судових актів в цивільному процесі.523
- 15.3. Теоретико-прикладний аналіз вимог, що пред'являються до судових актів в цивільному судочинстві533
- 15.4. Законна сила судових рішень як форма реалізації норм права та судової влади.548

РОЗДІЛ IV. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АПЕЛЯЦІЙНОГО ТА КАСАЦІЙНОГО ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА560

ГЛАВА 16. Теоретичні та практичні аспекти апеляційного перегляду судових рішень у цивільному судочинстві України та необхідність вдосконалення законодавства, що його регламентує (Савчин Н.М.)560

- 16.1. Сутність і значення інституту апеляції у цивільному процесі.560

16.2. Процесуальний порядок реалізації права на апеляційне оскарження та його законодавче врегулювання.	566
16.3. Підготовка та порядок розгляду справи апеляційним судом.	578
16.4. Повноваження суду апеляційної інстанції.	585
16.5. Акти суду в апеляційному провадженні.	591

ГЛАВА 17. Теоретичні та прикладні аспекти удосконалення законодавчого регулювання касаційного провадження в цивільному судочинстві (Навроцька Ю. В.).

596

17.1. Доктринальні підходи до реалізації права касаційного оскарження як елементу інстанційного перегляду судових рішень.	596
17.2. Касаційні фільтри в цивільних справах: ефективність, проблеми законодавчого регулювання та перспективи вдосконалення	607
17.3. Розгляд справи судом касаційної інстанції в цивільному судочинстві: удосконалення правового регулювання.	621

Наукове видання

Серія «Процесуальні науки»

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

**Концепції вчених з удосконалення
законодавства про цивільне судочинство**

Монографія

За загальною редакцією докторки юридичних наук,
професорки, заслуженої юристки України **Фурси С.Я.**
та докторки юридичних наук, професорки **Бичкової С.С.**

Відповідальний за випуск
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексеев

Підписано до друку 25.04.2023. Формат 60x84 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Умовн. Друк. арк. 37,2.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.pravovaednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002

Книги, які можуть вас зацікавити

Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі

Право власності. Способи захисту крізь призму судової практики

Кібербезпека в Україні: нормативна база, коментарі та роз'яснення, актуальна судова практика

Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні

Нотаріальний процес: теорія і практика. Концепції вчених з удосконалення законодавства про нотаріат

Криміналістична характеристика та основи організації розслідування провокації підкупу

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес

[Перейти на сайт →](#)